

Zitierhinweis

Opatrný, Josef: Rezension über: Robert Adam / František Martínek / Petr Píša / Magdaléna Pokorná / Lucie Rychnovská (eds.): Karel Havlíček Borovský, Korespondence. 3: 1845–1847, Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2020, in: Český časopis historický, 2022, 2, S. 497–498, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/67f1cd79825547d58f696737f73794c1>

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a–63a UrhG) zulässig.

Do tohoto mezinárodního kontextu patří také rozsáhlá sběratelská činnost barona Františka Arnošta Kollera (i jeho záměr vybudovat v Čechách velké muzeum antického umění) a prosazení zpráv o Pompejích v češtině (poprvé časopisecky roku 1816). Zvláštní místo ovšem zaujalo cestopisné dílo z let 1820–1822 z pera obrozenského básníka Miloty Zdirada Poláka, který pobýval v jižní Itálii v letech 1815–1818 jako Kollerův pobočník. Polák se do Pompejí opakovaně vracel a dobře je poznal na vlastní oči. Pozoroval průběh vykopávek a sám opisoval některé nápisy. I když to byl literárně nadaný laik, zanechal po sobě umělecky i badatelsky pozoruhodné dílo.

V průběhu 19. a počínajícího 20. století narůstal počet literárních a uměleckých ohlasů pompejské tematiky, které odrážely měnící se postoj k antice – od obrazu idealizované antické společnosti přes pokles zájmu až po věcný přístup ke starověku jako jedné z fází civilizačního vývoje Evropy. Důležitý je z tohoto hlediska rozbor učebnic a školních pomůcek textových i obrazových, který dokládá postupný odklon od jednostranně zaměřených politických dějin s moralizačním vyzněním ke kulturním dějinám; v jejich výkladu sehrály nálezy v Pompejích zásadní úlohu, ale učebnice reflektovaly tuto skutečnost jen v malé míře. Na druhé straně však byli právě učitelé autory původních českých knih (1880, 1903), v nichž popularizovali život v Pompejích před jejich zkázou.

V první polovině 20. století se staly Pompeje místem relativně dostupným pro širší okruh turistů a jejich popis se objevoval v průvodcích, cestopisech i v zábavní literatuře. Zároveň v českém prostředí vzniklo institucionální zázemí pro výzkum klasické archeologie, když byl roku 1910

Hynek Vysoký ustanoven prvním profesorem tohoto oboru na pražské univerzitě. Odrazem zájmu o antiku se staly rovněž opakované návštěvy československého prezidenta T. G. Masaryka v Pompejích (1921 a 1922); jejich rekonstrukci na základě archivních pramenů věnovala autorka zaslouženou pozornost.

Jana Keparťová shromáždila překvapivě velké množství dokladů o recepci pompejské tematiky v českém prostředí, a to ve všech myslitelných žánrech a projevech. Mnohdy to nebyly originální poznatky či výtvary, ale tím zajímavější je sledovat cesty námětů od Neapolského zálivu přes jižní a západní Evropu, často německým prostřednictvím, až do Čech. Kniha Jany Keparťové je zasvěceným svědectvím o oživeném odkazu antiky ve střední Evropě. O zájmu, který souvisel s udržováním klasické vzdělanosti, ale který i mimo okruh specializovaných badatelů přežil jako kulturní model, k němuž se vztahuje také moderní doba.

Jaroslav Pánek

Robert ADAM (ed.) – František MARTÍNEK (ed.) – Petr PÍŠA (ed.) – Magdaléna POKORNÁ (ed.) – Lucie RYCHNOVSKÁ (ed.)

Karel Havlíček, Korespondence III (1845–1847)

Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2020, 614 s., ISBN 978-80-7422-476-8.

Vydávání kompletní kritické edice korespondence Karla Havlíčka dospělo třetím svazkem do své poloviny. I dosud poslední díl zachovává standardní podobu, pečlivou edici doprovází ediční poznámka, vysvětlivky, obrazová příloha a jmenný rejstřík.

Kromě těchto nezbytných součástí kvalitní edice, jíž práce díky zkušeným editorům nepochybně je, nechybí ani dvě rozsáhlé studie, které jsou významným příspěvkem ke stávající analytické literatuře. Tady pokračuje publikace žánrově zařazení edice.

Jedna studie je dedikována počátkům Havlíčkovy novinářské kariéry, jíž zahájil právě v době pokrývané třetím dílem práce, druhá problematice epizody Havlíčkova soukromého života, která je dlouhá léta předmětem intenzivního zájmu Havlíčkových biografů. Totiž vztahu mladého novináře s Františkou Weidenhoffovou. Právě Havlíčkova korespondence s příslušnicí elity českoněmeckého maloměsta tvoří rozsahově významnou část publikace a vztah obou snoubenců byl po desetiletí objektem zkoumání a spekulací. Editoři nejen toto zkoumání shrnují, ale vyslovují ke genezi vztahu a zejména jeho ukončení vlastní hypotézy. Mohou přitom vycházet nejen z dokonalé znalosti korespondence, jíž připravili k vydání, ale také z názorů a postojů obou protagonistů i širšího kontextu, v němž se vztah rozvíjel a překvapivě skončil. Editovaná korespondence není ovšem jen pramenem pro studium nuancí vztahů inkriminované dvojice, ale i příspěvkem ke studiu života české společnosti čtyřicátých let devatenáctého století.

Tato poloha práce bude určitě zajímat odbornou, a možná ještě více laickou veřejnost, jíž asi tolik nezaujme další část vydaná korespondence, jejímž autorem je redaktor Pražských novin a jejich přílohy Česká včela. V tomto bloku přitom lze sledovat také redakční práci na obou titulech a určitě ho tak uvítají historikové české žurnalistiky, považující často Havlíčka za jejího zakladatele. Dějepisci národního života potom uvítají korespondenci přinášející přímé

informace o Havlíčkově účasti na organizaci veřejných sbírek shromažďujících prostředky na výstavbu první české průmyslové školy.

Jak jsem už konstatoval výše, editoři připravili pro odbornou veřejnost i laické zájemce o českou kulturní, ale nejen kulturní historii, profesně dokonale zvládnutý, a dodávám, i mimořádně přitažlivý, titul. Edice Havlíčkovy korespondence není důležitá jen pro mapování života této výjimečné osobnosti kulturní a politické scény v Čechách čtyřicátých let devatenáctého století, ale vztahů v české vlastenecké společnosti v této fázi jejího vývoje.

Josef Opatrný

Jiří UHLÍŘ

Božena Němcová. Inspirace pro umění 1862–2020

(výběrová bibliografie)

Jaroměř, vl. nákladem autora 2021, 439 s., ISBN 978-80-270-9906-1.

Svému tématu zasvětil Jiří Uhlíř, původním povoláním středoškolský profesor, šedesát let života. Kouzlu díla Boženy Němcové propadl a snažil se své dílo publikovat již několikrát, podařilo se mu to jen ve výšečích, kompletně dílo vyšlo až nyní. Své předešlé úsilí v průvodních pasážích nyní vlastním nákladem vydaného opusu vysvětluje.

Uhlířem vydaná bibliografie je detailně členěná, u některých oddílů je zřetelné, že byly připravovány pro dřívější publikaci a nyní jsou jen přiřazeny za sebe, jednotné není ani chronologické vymezení jednotlivých oddílů. Zpracovat reflexi díla Boženy Němcové v širí, kterou naznačuje podtitul „ohlas osobnosti, života a díla spisovatelky Boženy Němcové (1820–1862) v poezii,